

Чак Жиневе Палагнюк II

ПРОКЛЯТІ

A stylized graphic of a lightning bolt striking the word 'ПРОКЛЯТІ'. The lightning bolt is depicted as a jagged, black vertical line with a white outline, striking the letter 'Т' in the word. The word itself is written in a bold, black, sans-serif font, tilted upwards to the right.

Р о м а н

Переклад
Володимира Горбатька

Харків
«Фоліо»
2012

Розділ перший

«Ти тут, Сатано? Це я, Медісон. Я тільки-но прибула сюди, до Пекла, хоч і не через свою провину — коли не враховувати передоз марихуани. Мабуть, до Пекла я потрапила тому, що я товста — справжнісінька свинюка. І ще: коли до Пекла кидають за низьку самооцінку, то я тут саме з цієї причини. Шкода, що я не можу збрехати і розповісти тобі, що насправді я худорлява білявка з величезними цицьками. Але повір: розтовстіла я через дуже поважні мотиви.

Для початку дозволь розповісти тобі про себе».

Як можна найкраще передати відчуття того, що ти померла...

Так, слово «передати» у такому значенні мені знайоме. Я ж мертва, а не розумово відстала.

Повірте: роль уже померлого набагато легша, ніж роль умираючого. Для того, хто може довго-довго дивитися телевизор, не вимикаючи його, це взагалі дурничка. Насправді, дивитися телевизор чи мандрувати Інтернетом — така собі репетиція перебування у стані смерті.

Найкраще я можу передати відчуття смерті, коли порівняю його з тим, як моя мама завантажує ноутбук і уривається до системи контролю нашого дому в Масатлані чи Банффі.

«Дивись, — казала вона, повертаючи ноутбук екраном до мене. — Сніг іде». На екрані, що ніжно світився, я бачила інтер'єр нашого дому в Мілані, а саме — вітальню, за великими вікнами якої падав сніг; а моя мама, за тисячі кілометрів звідти, натискала сполучення клавіш Ctrl, Alt і W і повністю розкривала завіси. Натискаючи клавіші Ctrl і D, вона за допомогою універсального пульта пригнічувала світло, і ми обидві сиділи, у потязі чи взятому напрокат лімузині, чи орендованому реактивному літаку, і милувалися чудовим зимовим пейзажем у вікнах порожнього будинку, зображеного на екрані комп'ютера. Натискаючи клавіші Ctrl і F, вона розпалювала камін, і ми слухали мовчазне падіння італійського снігу та потріскування полум'я через аудіомоніторинг системи безпеки. Потім матінка просто з клавіатури заходила до системи нашого будинку в Кейптауні. Після цього — підключалася до системи будинку в Брентвуді. Вона могла водночас бути скрізь і ніде конкретно, блукаючи десь над заходом сонця та листям дерев повсюди, окрім того місця, де вона насправді знаходилась: у кращому випадку — вартова. У гіршому — вуаеристка.

Матінка могла провести за ноутбуком півдня, просто роздивляючись порожні кімнати, повні меблів. Трохи підправити термостат тут. Вимкнути світло там, обрати ідеальну гучність ніжної музики — свою для кожної кімнати. «Нехай грабіжники собі мізки зламають», — казала вона мені. Перемикала камери спостереження і дивилась, як покоївка-сомалійка прибирає наш будинок у Парижі. Нахилившись над екраном монітора, зітхала й промовляла: «Мої крокуса в Лондоні вже квітнуть...»

Миттево з-поза сторінки «Бізнес» газети «Таймс» лунав голос батька, що зауважував: «Правильна форма множини — “крокуси”».

Інколи після цього матінка хіхікала і вдаряла по клавішах Ctrl і L, замикаючи покоївку у ванній кімнаті, перебуваючи при цьому на відстані у три континенти звідти — просто тому, що їй здалося, ніби кахлі недостатньо ретельно вимиті. Для неї це був трохи жорстокий, але веселий жарт. Вплив на оточення, коли фізично вона присутня в іншому місці... Заочне споживання. Все одно як спромогтися того, щоб шлягер, записаний на платівку кілька десятиліть тому, лунав і лунав собі у мізках китайського робітника майстерні з потогінною системою — робітника, з яким тобі ніколи не зустрітися. Так, це влада, але влада безглузда й безсила.

На екрані комп'ютера покоївка ставить вазу з тільки-но зрізаними півоніями на підвіконня нашого дому в Дубаї, а мама шпигує за нею через супутник і прикручує кондиціонер через бездротовий зв'язок, кількома натисканнями на клавішу, виганяючи жар геть із кімнати, і виморожує будинок, цю одну-єдину кімнату, створюючи температуру, як у холодильнику, чи як на вкритому снігом схилі, витрачаючи величезні суми на фреон та електрику тільки для того, щоб кляті, хоч і гарненькі, рожеві квітки вартістю не більше десяти баксів простояли у вазі на один день довше.

Ось на що це схоже — бути мертвою. Так, я дуже добре розумію, що таке «відсутність». Мені тринадцять, і я не дурна — і мертва, так кому, як не мені, розуміти, що таке «відсутність»?

Бути мертвою — це ядро поняття «подорожувати по-рожнем».

Я мертва — а «мертва» означає безперервно, двадцять чотири години на день, сім днів на тиждень, триста шістдесят п'ять днів на рік... навічно.

Краще вам не знати, як це — відчувати, що із тебе викачують кров — геть усю. Мабуть, мені не варто навіть повідомляти вам про те, що я мертва — адже тепер, безперечно, ви відчуваєте себе набагато кращими за мене. Навіть товстунки вважають себе кращими за мертвих. І тим не менш, ось воно: моє Огидне Визнання. Я розколююсь і зізнаюсь. Розкрила усі таємниці. Я мертва. Тільки не використовуйте це проти мене.

Так, усі ми здаємося одне одному трохи таємничими й абсурдними, але ніхто не виглядає більш чужим, ніж мрець. Ми здатні вибачити незнайомці її схильність прийняти католицизм чи брати участь у гомосексуальних актах, але не її підкорення смерті. Ми ненавидимо ренегатів. Умирання гірше алкоголізму чи героїнової залежності, воно здається нам найгіршою слабкістю, а у світі, де люди звинувачують тебе у лінощах, коли ти не голиш ноги, перебування серед померлих видається найстрашнішою плямою на репутації.

Наче ти просто втекла від життя — просто не змогла докласти зусиль для того, щоб жити на повну. Ти боягузка! А коли ти й товста, і мертва — то це вже подвійна ганьба!

Так, це нечесно, але навіть коли ви відчуваєте до мене жаль, мабуть, водночас ви вважаєте себе з біса крутими, адже ви живі і, безперечно, просто зараз сидите із повним ротом та жуєте якусь бідолашну тваринку, що мала нещастя жити трохи нижче вас на харчовому ланцюжку. Я вам все це розповідаю не заради того, щоб викликати співчуття. Мені три-

надцять років, я дівчинка і я мертва. Звати мене Медісон, і ваше дурнувате принижуюче співчуття — останнє, що мені потрібне. Так, це нечесно, але так уже чинять люди. Коли ми вперше бачимо якусь людину, підступний тонкий голосочок у нас в голові каже: «Можливо, я очкарик, чи товстун, чи дівчина, але принаймні я не гей, чи негр, чи жид». Тобто: може, я ось така, яка є, але принаймні в мене вистачає здорового глузду не бути тобою. Саме через це я намагаюся навіть не згадувати про те, що мертва, бо геть усі вважають себе набагато кращими за мерців — навіть мексиканці та хворі на СНІД. Це нагадує мені ситуацію в сьомому класі: коли ми проходили Олександра Великого на уроці з «Великих історичних постатей», то весь час думали про одне: «Якщо Олександр був таким хоробрим, і розумним, і... Великим, то... чого ж це він помер?»

Так, я знаю слово «підступний».

Смерть — це Єдина Велика Помилка, яку жоден із нас НІКОЛИ не планує зробити. Ось чому ми їмо хліб із висівками та робимо колоноскопію. Ось чому ми приймаємо вітаміни та здаємо гінекологічні мазки. Ні, звичайно, ви до цього «ми» не входите — оскільки ви збираєтеся жити вічно, і це ще одна причина для того, щоб відчувати себе набагато кращими за мене. Ну ж бо, тримайтеся такої думки й далі. Ви можете і далі обмазуватися засобом від засмаги й мацати себе, шукаючи перші прояви пухлин. Не дайте мені зіпсувати Великий Сюрприз.

Але, чесно кажучи, коли ти мертва, то, мабуть, навіть безпритульні чи розумово відсталі відмовляться помінятися з тобою місцями. Тобто тебе будуть жертви хробаки. Це наче

порушення усіх твоїх прав громадянина відразу. Смерть треба було б поставити поза законом, але чомусь організація «Міжнародна амністія» ще жодного листа не написала, де б вимагала припинити це беззаконня. Жодні рок-зірки не кооперуються для випуску хітових синглів, весь прибуток з яких має піти на те, щоб урятувати саме моє обличчя від того, щоб воно стало обідом для хробаків.

Моя мама повідомила б вам, що я занадто балакуча, і можу розповісти будь про що. Наказала б мені: «Медісон, припини поводитися так, наче знаєш все на світі». Аргументувала б: «Ти тепер мертва, отже, заспокойся».

Мабуть, той факт, що я мертва, приніс гігантське полегшення моєму татові; принаймні тепер йому не треба побоюватися, що я ускладню йому життя несподіваною вагітністю. Тато зазвичай казав: «Медісон, який би чоловік не опинився, врешті-решт, із тобою, він неодмінно отримає по повній». Якби тато знав...

Коли в мене здохла золота рибка, Пан Вертун, ми змили його в унітаз. Коли здохло моє кошеня, Тигр, я спробувала зробити те саме і з ним, але в результаті нам довелося викликати водопровідника, щоб пробити труби. Ну й бруду було. Бідолашний Тигр. Коли померла я — мені не хотілося б удаватися в подробиці, але, скажімо, такий собі пан Мак Збоченець, гробар, побачив мене оголеною, і викачав із мене всю кров, і увійшов у бозна-який збочений фізичний контакт із моїм невинним тринадцятирічним тілом. Можете вважати мене балакучою, але ж смерть — найбільший жарт усіх часів. Скільки грошей матінка викинула на перукарів і уроки танців для мене, і ось — мені доводиться терпіти миття гарячою

слиною, що тече з язика якогось пузатого розбещеного робітника похоронного бюро.

Одне можу сказати: коли помираєш, то доводиться розпрощатися з вимогами щодо меж і особистого простору. Спробуйте зрозуміти одне: я вмерла не тому, що була занадто ледачою для того, щоб жити. І не для того я вмерла, щоб покарати свою родину. Отже, скільки б я не сварила батьків, не треба вважати, ніби я їх ненавиділа. Так, деякий час я вешталася поряд, дивлячись, як мама згинається над ноутбуком і натискає клавіші Ctrl, Alt і L, замикаючи двері моєї спальні в Римі, моєї кімнати в Афінах, усіх моїх кімнат по всьому світові. Після цього вона знову застукала по клавішах, щоб закрити завіси, і прикрутити кондиціонер, і увімкнути електростатичну фільтрацію повітря, щоб жодної порохинки не сіло на моїх ляльок, і одяг, і опудал. Зрозуміло, я мала б дуже сумувати за батьками — більше, ніж вони за мною, особливо коли пригадати, що вони любили мене лише тринадцять років, у той час коли я любила їх усе своє життя. Вибачте, що не затрималася надовше, але я не хочу бути мертвою і просто спостерігати за всіма, водночас охолоджуючи кімнати, блимаючи освітленням і смикаючи завіси. Я не хочу бути просто спостерігачкою-вуаеристкою.

Так, це нечесно, але на землі ми відчуваємо себе наче в Пеклі лише через свої очікування, що тут має бути Рай. Але земля — це лише земля. Мрець — це лише мрець. Та ви дуже скоро й самі дізнаєтеся. Якщо ви навіть дуже засмутитеся, ситуацію цим не виправити.

Зміст

Розділ перший	5
Розділ другий	12
Розділ третій	22
Розділ четвертий	29
Розділ п'ятий	38
Розділ шостий	46
Розділ сьомий	53
Розділ восьмий	65
Розділ дев'ятий	72
Розділ десятий	83
Розділ одинадцятий	92
Розділ дванадцятий	101
Розділ тринадцятий	113
Розділ чотирнадцятий	121
Розділ п'ятнадцятий	132
Розділ шістнадцятий	142
Розділ сімнадцятий	149
Розділ вісімнадцятий	155
Розділ дев'ятнадцятий	163
Розділ двадцятий	170
Розділ двадцять перший	177
Розділ двадцять другий	182

Розділ двадцять третій	183
Розділ двадцять четвертий	187
Розділ двадцять п'ятий	190
Розділ двадцять шостий	195
Розділ двадцять сьомий	203
Розділ двадцять восьмий	213
Розділ двадцять дев'ятий	223
Розділ тридцятий	232
Розділ тридцять перший	240
Розділ тридцять другий	248
Розділ тридцять третій	255
Розділ тридцять четвертий	260
Розділ тридцять п'ятий	264
Розділ тридцять шостий	267
Розділ тридцять сьомий	273
Розділ тридцять восьмий	280